

STANISŁAW ZAJĄC, PIOTR GOŁOS, MAREK GESZPRYCH

Prawne formy zrzeszeń prywatnych właścicieli lasów

Legal forms of associations of private forest owners

ABSTRACT

The aim of the paper is to assess the benefits to the owners of private forests from joining forest associations, as well as to present the respective legal regulations in force in Poland and selected European Union countries. The examples of the countries with years-long experience (Germany, Austria, Finland and others) in forming associations of private owners show that the participation of private owners in such associations can be significantly advantageous to them. Collective management of forest resources can first and foremost serve the rational management of private forests and the seeking of measures to decrease business costs with a simultaneous increase revenues from timber sales.

Poland's accession to the European Union should result in an increase of benefits to private owners due to their membership in various forms of forest associations. This mainly concerns the opportunity to obtain funds from the UE budget. The process of forming forest associations by the owners of private forests should be supported particularly by state administration and territorial units of local government.

The Polish legal system does not provide too many legal forms of association to private forest owners, just two: land communities or unions assuming the form of associations. The German legal system, offering private forest owners as many as five forms of association, is more developed in this respect.

KEY WORDS

associations, forest communities, agricultural chambers, private forests, forest management

Wstęp

Polski system prawny przewiduje dwie formy zrzeszania się prywatnych właścicieli lasów, tj. wspólnoty gruntowe właścicieli lasów prywatnych, których rodowód sięga niekiedy wielu wieków oraz stowarzyszenia prywatnych właścicieli lasów, które zaczęły powstawać współcześnie i z prawnego punktu widzenia przyjmują formę zrzeszeń. Leśne wspólnoty gruntowe tworzone są na podstawie ustawy o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych z dnia 29 czerwca 1963 r. (Dz. U. 1963, nr 28, poz. 169 z późn. zm.). Natomiast podstawą prawną funkcjonowania stowarzyszeń jest ustawa Prawo o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1989 r. (Dz. U. 2001, nr 79, poz. 855 z późn. zm.).

STANISŁAW ZAJĄC

Zakład Ekonomiki i Polityki Leśnej
Instytut Badawczy Leśnictwa
ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. nr 3
02-362 Warszawa
S.Zajac@ibles.waw.pl

Wspólnoty leśne oraz stowarzyszenia prywatnych właścicieli lasów są formami spotykanymi w Polsce raczej sporadycznie i wymagają upowszechnienia, ponieważ to właśnie do takich form organizacyjnych prywatnego sektora leśnego skierowana jest pomoc finansowa z Unii

PIOTR GOŁOS

Zakład Ekonomiki i Polityki Leśnej
Instytut Badawczy Leśnictwa
ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. nr 3
02-362 Warszawa
P.Golos@ibles.waw.pl

MAREK GESZPRYCH

Zakład Ekonomiki i Polityki Leśnej
Instytut Badawczy Leśnictwa
ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. nr 3
02-362 Warszawa
M.Geszprych@ibles.waw.pl

Europejskiej (UE). Należy mieć nadzieję, że wskazana pomoc po uzupełnieniu środkami pochodzącymi z budżetu państwa lub budżetów władz samorządowych umożliwi wielostronne korzyści, nie tylko dla właścicieli lasów, lecz także dla całego społeczeństwa i środowiska naturalnego [Gołos 2003].

Praktyczne korzyści tworzenia zrzeszeń prywatnych właścicieli leśnych

W Polsce właściciele lasów prywatnych niezbyt chętnie wyrażają chęć przystępowania do jakichkolwiek zrzeszeń. Po części jest to związane z wkroczeniem w sferę prawa własności właściciela lasu oraz z ograniczeniem indywidualnych dążeń właściciela lasu celami i interesami grupy (zrzeszenia). Tymczasem w obecnej sytuacji ustrojowej, kiedy istotnymi mechanizmami gospodarczymi są wolny rynek i konkurencja, bez zrzeszeń trudno jest zabezpieczyć interesy określonych grup społecznych. Dlatego ważne jest tworzenie zorganizowanych form prywatnej własności leśnej, tj. stowarzyszeń, wspólnot gruntowych czy też reaktywowanie istniejących w przedwojennej Polsce, a funkcjonujących obecnie w Niemczech i Austrii, izb rolno-leśnych. Jak pokazują przykłady z państw o wieloletnich doświadczeniach w zrzeszaniu się prywatnych właścicieli lasów, przynależność do takich form organizacyjnych może przynieść właścicielowi lasu znaczne korzyści. Wspólne gospodarowanie służy racjonalizacji gospodarki leśnej w lasach prywatnych i poszukiwaniu sposobów obniżenia kosztów działalności, z jednoczesnym zwiększeniem przychodów ze sprzedaży surowca drzewnego.

Aby zwiększyć efektywność gospodarowania, małe gospodarstwa leśne powinny się zrzeszać w celu nie tylko zagwarantowania sobie pomocy prawnej, organizacyjnej czy merytorycznej, ale przede wszystkim ze względu na możliwość obniżenia kosztów prowadzenia gospodarki leśnej oraz wzrostu dochodów z tytułu wspólnej sprzedaży surowca drzewnego. Ponadto, nie bez znaczenia jest możliwość wywierania wpływu na decyzje bezpośrednie i pośrednie dotyczące prywatnej gospodarki leśnej, w tym także lobbingu.

Bardzo ważną sprawą jest możliwość reprezentowania interesów właścicieli lasów wobec organów ustawodawczych państwa (Sejm, Senat, Prezydent). Brak takiej reprezentacji utrudnia kontakt władzy ustawodawczej z właścicielami lasu w przypadku stanowienia prawa (ustawa). Co więcej, przedstawiciele zrzeszenia mogą wywrzeć określony wpływ na konkretne rozstrzygnięcia ustawowe (nowelizacje istniejących ustaw lub tworzenie nowych ustaw) [Gorzela 2001]. Zgodnie z ustawą o lasach [Ustawa... 1991] – istniejące stowarzyszenia mogłyby opiniować rodzaj i wielkość pomocy państwa na zagospodarowanie i ochronę lasów, sposób i wielkość naliczania podatku leśnego, obrót drewnem i wiele innych rozstrzygnięć.

Na przykład założone w Austrii Austriackie Stowarzyszenie Leśne odgrywa znaczącą rolę w zakresie zgłaszania korzystnych dla właścicieli lasów uwag do projektów aktów normatywnych. Podobna sytuacja istnieje w Finlandii, gdzie funkcjonująca Rada Leśnictwa Centralnego Związku Producentów Rolnych i Właścicieli Lasów, składająca się z przedstawicieli lokalnych leśnych stowarzyszeń gospodarczych, ma istotny wpływ na ustawodawstwo w zakresie polityki leśnej. Nie inaczej jest na Litwie, gdzie Stowarzyszenie Właścicieli Lasów ma duży wpływ na tworzenie aktów prawnych [Adamec 2003].

Istniejące zrzeszenia są ważnym partnerem w negocjacjach z UE, czego przykładem jest Irlandia, w której stowarzyszenia właścicieli gruntów (Komitet Leśny, Zrzeszenie Rolników Irlandii) brały udział w ustalaniu procedur zalesieniowych w związku z dopłatami z funduszy strukturalnych [Adamec 2003]. Podobnie sprawa się ma z reprezentacją lokalną wobec organów samorządowych. Ułatwia ona uzyskiwanie ulg w podatku leśnym oraz osiągnięcie większych

42 Stanisław Zajac, Piotr Gołos, Marek Geszprych

środków z budżetu lokalnego na pomoc związaną z zalesieniem gruntów nie przydatnych do produkcji rolnej.

Właściciele lasów odczuwają najbardziej brak reprezentacji wspólnych interesów w zakresie obrotu drewnem, tj. w zakresie cechowania drewna i jego sprzedaży, a zwłaszcza negocjacji cen na surowiec drzewny. Brak zrzeczenia właścicieli lasów sprawia, że pośrednicy skupujący drewno dyktują poszczególnym właścicielom zaniżone ceny. Często w cenie tej tkwi obietnica odnowienia gruntu po wycięciu lasu, ale niekiedy taka umowa nie jest dotrzymywana i właściciel lasu jest bezradny, bo trudno mu na własną rękę dochodzić swoich słusznych roszczeń [Gorzelał 2001].

Warto zaznaczyć, iż w Szwecji czy w Niemczech istnieją wielkie stowarzyszenia prywatnych właścicieli lasów, które działają na podobnych zasadach jak duże przedsiębiorstwa, czyli nie pełnią wyłącznie roli usługowej, lecz przynoszą dochód swym członkom. W warunkach Polski – dużego rozdrobnienia własności – istotną rolę może odegrać stowarzyszenie (zrzeczenie) w zakresie organizacji prac leśnych: pozyskania drewna, odnowienia i zalesienia (w tym przygotowania gleby), pozyskiwania (zakupu) sadzonek, sadzenia i pielęgnowania lasu, a przede wszystkim w zakresie ochrony lasu [Gorzelał 2001]. Powstanie zrzeczeń jest celowe ze względu na konieczność poprawy ogólnego stanu lasów prywatnych, co jest jak dotąd jednym z najsłabiej realizowanych celów polityki leśnej państwa [Adamczyk 2003].

Tworzeniu zrzeczeń (stowarzyszeń) powinna sprzyjać nowo uchwalona ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie [Ustawa... 2003], określająca działania, m.in. stowarzyszeń w sferze zadań publicznych w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz ekologii, ochrony dziedzictwa przyrodniczego i in. (art. 4). W związku z wymienioną ustawą, stowarzyszenia właścicieli lasów prywatnych mogą uzyskać wiele ulg finansowych – tj. zwolnienie z uiszczania podatków: dochodowego od osób prawnych, od nieruchomości oraz od czynności cywilnoprawnych oraz zwolnienie z uiszczania opłat: skarbowych i sądowych – w odniesieniu do prowadzonej przez nich działalności pożytku publicznego, w tym gospodarki leśnej (art. 24 ust. 1).

Podstawy prawne tworzenia zrzeczeń w Polsce

Polskie prawo do swobodnego zrzeczania się jest jednym z podstawowych praw obywatelskich zagwarantowanych w Konstytucji, zgodnym z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka i Międzynarodowym Paktem Praw Obywatelskich i Politycznych [preambuła do ustawy... 1989]. Działalność wspólnot i stowarzyszeń (zrzeczeń) prywatnych właścicieli lasów w Polsce regulują odmienne podstawy prawne. Leśne wspólnoty gruntowe tworzone są na podstawie ustawy o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych z dnia 29 czerwca 1963 r. (Dz. U. 1963, nr 28, poz. 169 z późn. zm.). Podstawą prawną funkcjonowania stowarzyszeń jest ustawa Prawo o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1989 r. (Dz. U. 2001, nr 79, poz. 855 z późn. zm.).

Wspólnota (spółka)¹ działa na podstawie ustawy oraz uchwalonego statutu. Po zatwierdzeniu statutu przez wójta (prezydenta miasta, burmistrza) wspólnota uzyskuje osobowość prawną (art. 18 ust. 1 ustawy). W statucie określa się (art. 17 ustawy):

- 1) nazwę, siedzibę, teren i przedmiot działania,
- 2) prawa i obowiązki członków wspólnoty,
- 3) organy wspólnoty, tryb ich powoływania i zakres działania,

¹ Jeżeli w skład wspólnoty wchodzi również lasy, grunty leśne lub nieużytki przeznaczone do zalesienia, do zagospodarowania takich gruntów może być utworzona odrębna spółka wyposażona w osobowość prawną (art. 14 ust. 3 ustawy o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych).

- 4) fundusze i rachunkowość wspólnoty,
- 5) podział dochodów i strat,
- 6) zbycie i zamiana wspólnot,
- 7) rozwiązanie i likwidacja wspólnoty.

Osoby uprawnione do udziału we wspólnocie gruntowej powinny utworzyć spółkę do sprawowania zarządu nad wspólnotą i do właściwego zagospodarowania jej gruntów (art. 14 ust. 1). Za zobowiązania spółki odpowiada spółka całym swoim majątkiem (art. 20 ust. 1). Nadzór nad działalnością spółki sprawuje właściwy wójt (prezydent miasta, burmistrz – art. 23). Ciekawostką jest, iż uprawnieni do udziału we wspólnocie gruntowej, stanowiącej w całości lub w części lasy, grunty leśne lub nieużytki przeznaczone do zalesienia, mogą się zrzec swoich praw na rzecz Państwa (art. 30). Wszystkie wspólnoty mają charakter samorządowy. Organami wspólnoty są: walne zebranie członków, zarząd wspólnoty i komisja rewizyjna.

Stowarzyszenia, w odróżnieniu od wspólnot działają na nieco innych zasadach i na podstawie odmiennych przepisów prawnych, aczkolwiek cel działania zarówno stowarzyszeń (zrzeszeń) leśnych, jak i wspólnot jest bardzo podobny. Według ustawy Prawo o stowarzyszeniach każde stowarzyszenie (zrzeszenie) m.in.:

- działa zgodnie z Konstytucją i porządkiem prawnym określonym w ustawach (art. 1 ust. 1),
- podlega ograniczeniom zrzeszania się wynikającym jedynie z przesłanek interesów bezpieczeństwa państwa lub porządku publicznego oraz ochrony zdrowia, lub moralności publicznej, albo ochrony praw i wolności innych osób (art. 1 ust. 2),
- ma prawo wypowiadać się w sprawach publicznych (art. 1 ust. 3),
- powstaje dobrowolnie, jest samorządne, trwałe i ma cele niezarobkowe (art. 2 ust. 1),
- samodzielnie określa swoje cele, program działania i strukturę organizacyjną oraz uchwała wewnętrzne akty dotyczące jego działalności (art. 2 ust. 2),
- opiera swoją działalność na pracy społecznej członków i może zatrudniać pracowników do prowadzenia swych spraw (art. 2 ust. 3),
- może należeć do organizacji międzynarodowych, jeżeli nie narusza to zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych, w których Polska jest stroną (art. 5 ust. 2),
- podlega rejestracji, czyli obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego przez rejestrowy sąd wojewódzki (art. 8 ust. 1),
- podlega nadzorowi starosty (podobnie jak lasy prywatne), jeśli nie jest to stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego (art. 8 ust. 5).

Omawiana Ustawa Prawo o stowarzyszeniach określa również niezwykle ważne, demokratyczne zasady członkostwa w stowarzyszeniu:

- zakazane jest bezwzględne posłuszeństwo członków stowarzyszenia wobec jego władz (art. 6 ust. 1),
- nikogo nie wolno zmuszać do udziału w stowarzyszeniu lub ograniczać jego prawa do wystąpienia ze stowarzyszenia (art. 6 ust. 2),
- nikt nie może ponosić ujemnych następstw z powodu przynależności do stowarzyszenia lub pozostawania poza nim (art. 6 ust. 2).

Stowarzyszenie założyć może minimum piętnaście osób, które wybierają komitet założycielski lub od razu zarząd (art. 9 i 11 ust. 3). Następnie należy sformułować i uchwalić statut (art. 9) oraz potwierdzić u notariusza autentyczność protokołu i listy obecności. Potem pozostaje złożenie wniosku o rejestrację stowarzyszenia w sądzie rejestrowym, dołączenie statutu oraz notarialnych

dokumentów (art. 12) oraz wpłata w sądowej kasie 500 zł i oczekiwanie, aż starosta zatwierdzi statut przesłany mu przez sąd (art. 13 ust. 2). Stowarzyszenie uzyskuje osobowość prawną i może rozpocząć działalność z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego (art. 17 ust. 1).

Analiza stanu prawnego w zakresie zrzeczeń prywatnych właścicieli leśnych w wybranych krajach UE, najbardziej zbliżonych do Polski pod względem warunków przyrodniczo-gospodarczych, wskazuje na konieczność wprowadzenia do polskiego prawodawstwa leśnego jednoznacznych uregulowań stymulujących zrzeczanie się, przy wykorzystaniu doświadczeń w tym zakresie takich krajów, jak: Niemcy, Austria, Finlandia i in. Dopiero prawne przygotowanie tego obszaru umożliwi opracowanie i wdrożenie uregulowań prawnych istotnie rozszerzających wsparcie finansowe państwa dla właścicieli lasów prywatnych, podobnie jak to ma miejsce we wszystkich krajach UE. Warto też wspomnieć o dobrych przykładach prawodawstwa Polski przedwojennej, a konkretnie o dwóch aktach normatywnych², tj. Ustawie Zrzeczenia Właścicieli Lasów z 1918 r. (Druk. Leśniewski J. dawn. Kreusch, W-wa 1918) i Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o izbach rolniczych, które bardzo kompleksowo regulowały problematykę zrzeczeń prywatnych właścicieli lasów³. Niestety obecnie obowiązująca Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. 1996, nr 1, poz. 3), nie obejmuje spraw związanych z gospodarką leśną w lasach prywatnych, w przeciwieństwie do przedwojennego Rozporządzenia Prezydenta RP o izbach rolnych, zawierającego nie tylko rolnictwo, ogrodnictwo i hodowlę, lecz także „...organizowanie gospodarstw leśnych w lasach nie stanowiących własności Państwa oraz zalesianie nieużytków”.

Zrzeczenia właścicieli lasów prywatnych w Polsce

W Polsce właściciele lasów prywatnych są zrzeczeni bądź we wspólnotach gruntowych, bądź w stowarzyszeniach. Jednak zrzeczenia leśne obejmują niewielką powierzchnię wszystkich lasów w Polsce. Leśne wspólnoty gruntowe zajmują zaledwie 4,6% ogólnej powierzchni lasów prywatnych w kraju, a udział stowarzyszeń leśnych jest jeszcze mniejszy.

Pomimo niewielkiego udziału wspólnot gruntowych w ogólnej powierzchni lasów, odgrywają one ważną rolę w lasach prywatnej własności w Polsce, szczególnie jako dobre, godne naśladowania przykłady zorganizowanej działalności. Wśród funkcjonujących wspólnot leśnych (zrzeczających właścicieli lasu jednej lub kilku wsi) na szczególną uwagę zasługuje rejon Podhala, w którym wspólnoty gospodarują na 90% powierzchni leśnej. Liczbę występujących tam wspólnot przedstawia tabela. W rejonie tym znajduje się największa w Polsce Wspólnota Uprawnionych Ośmiu Wsi w Witowie (posiadająca własny statut z 1965 r.) o powierzchni 3080 ha [Gorzela, Gil 2003]. Wspólnota witowska funkcjonuje już od 1819 r. i zrzesza 2090 właścicieli prywatnych lasów, mieszkańców ośmiu wsi podhalańskich. Właściciele wspólnoty witowskiej wyznają zasadę, że „jeżeli las daje to i do niego trzeba coś włożyć”, dlatego – oprócz użytkowania – członkowie

² Akt normatywny to akt organu państwa lub innego upoważnionego podmiotu (np. organu organizacji społecznej), wydany na podstawie konstytucyjnie lub ustawowo przyznanych uprawnień, skierowany do określonych adresatów. Przykładem aktu normatywnego są np. ustawy uchwalone przez Sejm z udziałem Senatu, rozporządzenia wydawane przez prezydenta, rząd oraz poszczególnych ministrów.

Warunki ważności aktu normatywnego: wydanie przez właściwy organ w przepisany trybie, zgodność z aktami wyższej rangi oraz tzw. promulgacja, czyli ogłoszenie w specjalnym wydawnictwie (np. Dzienniku Ustaw RP lub Monitorze Polskim). Najwyższe miejsce w hierarchii aktu normatywnego zajmuje konstytucja, po niej ustawa, niżej akty wykonawcze, do których zalicza się rozporządzenia i zarządzenia oraz akty normatywne wydawane przez organy samorządu terytorialnego, a także wojewodę.

³ Rolnictwo w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. o izbach rolniczych obejmowało również leśnictwo, ogrodnictwo, hodowlę zwierząt i ryb oraz inne gałęzie wytwórczości bezpośrednio związane z gospodarstwem rolnym (art. 1 zd. 2).

Tabela.

Powierzchnia gruntów leśnych wspólnot leśnych na Podhalu
Areas of Forest communities of the Podhale region

Nazwa wspólnoty (wsi)	Powierzchnia gruntów leśnych w ha	Nazwa wspólnoty (wsi)	Powierzchnia gruntów leśnych w ha
Chabówka	14	Obidowa	85
Chyżne	446	Ochotnica Dolna	163
Cikówka	140	Ochotnica Górna	96
Czorsztyń	13	Odrowąż	22
Dębno	31	Orawka	1
Dębno w Dębnie	56	Ostrowsko	46
Długopole	10	Piekielnik	589
Dobro Baligrówka	305	Pieniążkowice	21
Dursztyn	70	Podwilk	152
Dursztyn w Jurgowie	53	Ponice	13
Dział	14	Ponice w Rabce	16
Frydman	217	Pyzówka	16
Glaza	100	Rabka Centrum	21
Głębokie	23	Rabka Stone	18
Gronków	31	Rabka Zaryte	10
Jabłonka	981	Rdzawka w Ponicach	11
Jurgów	117	Rdzawka w Rdzawce	30
Kacwin	82	Rodziny Rybińskich	96
Klikuszowa	159	Rzepiska	52
Krempachy	20	Skomielna Biała	11
Łapszanka	5	Szaflary	22
Łapsze Niżne	137	Szczawnica	469
Łapsze Wyżne	101	Trute	10
Lasek	66	Trybsz	160
Leśna-Grywald	96	Tylmanowa	76
Lipnica Mała	323	Waksmund	64
Lipnica Wielka	205	Witów	3100
Łopuszna	34	Za Kijowem „Krościenko”	47
Łysa-Frydman	25	Załuczne	15
Morawczyzna	12	Zaskale	9
Niedzica	206	Zubrzyca Górna	149
Niwa	8	Zubrzyca Górna	509
Nowa Biała	202	Razem	10 341

źródło: [Gorzelać 2001 za Sowa i in. 1996]

wspólnoty wykonują corocznie społeczne prace odnowieniowe oraz prace z zakresu hodowli lasu [Solarczyk 1996]. Prowadzone są również prace z zakresu ochrony lasu (ochrona przed owadami i zwierzyną). Wspólnota walczy również z kradzieżami i nielegalnym wypasem zwierząt. Wspólnota witowska ma we współpracy z Tatrzańskim Parkiem Narodowym duże zasługi w realizacji zadań z zakresu ochrony przyrody. Na uwagę zasługuje fakt, iż wspólnota ta od początku swego istnienia jest na własnym rozrachunku i nie korzysta z dotacji państwowych. Dochody pochodzą z obsługi turystyki, dzierżawy terenu, wynajmowania budynków i sprzedaży drewna, które jest sprzedawane tylko członkom wspólnoty. Część nadwyżki finansowej przeznaczana jest na cele społeczne poszczególnych wsi: budowę dróg i mostów, zakupy sprzętu, a nawet budowy remiz dla straży pożarnych oraz wspomaganie działalności szkół [Solarczyk 1996]. Przykład

działania i osiągnięć Wspólnoty witowskiej świadczy o tym, że w tej formie zrzeszania się jest możliwe prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej, mimo trudnych warunków – w wysokich górach i w ścisłym powiązaniu z ochroną przyrody.

Podobnie korzystny wpływ na gospodarkę leśną ma gospodarowanie lasami na obszarze Wspólnoty Lasu Soleckiego – należącego do sześciu wsi w okolicach Radomia. Korzystnym rozwiązaniem do racjonalnej gospodarki leśnej na tym obszarze było wprowadzenie przez członków wspólnoty (731 współwłaścicieli) wzajemnego zobowiązania do nieodpłatnego przepracowania jednego dnia w roku przez każdego członka wspólnoty przy pielęgnacji lasu [Szostak 1998]. Jedną z najprężniej działających w Polsce jest Wspólnota Gruntowo-Leśna Mieszkańców Miasta Małogoszcz (zachodnia część województwa świętokrzyskiego) o historii sięgającej XIV wieku. Posiada ona 902 ha lasów należących do 400 rolników [Adamczyk 2003].

Nowością na obszarze Polski w zakresie zrzeszeń właścicieli lasów są stowarzyszenia prywatnych właścicieli lasów (działające w formie zrzeszeń). Pierwszymi takimi stowarzyszeniami były: Gorczańskie, Słopnickie, Wielickie i Zawojkie, które powstały w 2002 r. w Małopolsce w celu: „stworzenia solidnych podstaw zrównoważonego rozwoju prywatnej gospodarki leśnej” oraz „przygotowania polskich prywatnych właścicieli lasów do funkcjonowania w warunkach integracji Polski z UE i do certyfikacji lasów, która jest warunkiem skutecznego obrotu handlowego produktami leśnymi” [Adamczyk 2003]. Stowarzyszenia te gospodarują na małych obszarach leśnych (członkowie słopnickiego stowarzyszenia mają łącznie 25 ha lasów, zaś członkowie zawojkiego stowarzyszenia gospodarują na obszarze 150 ha lasów), zrzeszają niewielką liczbę osób (słopnickie skupia 17, zaś zawojkie 70 członków) i utrzymują się z symbolicznych składek członkowskich (w słopnickim 1 zł, zaś w zawojkim 3 zł miesięcznie) [Internet: Leśny serwis informacyjny]. Warto również wspomnieć o dość prężnie działającym zrzeszeniu prywatnych właścicieli lasów, powstałym w 2003 r. w pobliżu Słowińskiego Parku Narodowego, tj. Stowarzyszenie Mieszkańców Smołdzińskiego Lasu „Wspólna Sprawa” w Smołdzinie [Internet: bip ...].

Formy zrzeszeń właścicieli lasów prywatnych w wybranych krajach

NIEMCY. W Niemczech lasy prywatne zajmują 5 mln ha, czyli 46% ogólnej powierzchni leśnej kraju. Na uwagę zasługuje fakt, iż ponad 1 mln ha lasów występuje w postaci bardzo małych działek leśnych, których powierzchnia nie przekracza jednego hektara. Stan ten znajduje odzwierciedlenie w istnieniu ogromnej liczby różnego rodzaju wspólnot i zrzeszeń leśnych, gdyż funkcjonuje ich ponad 5400 [Gołos 2003]. Zrzeszenia prywatnych właścicieli lasów w Niemczech podejmują wspólne działania, tj. budowę dróg lub sprzedaż drewna i zakup maszyn. Współpraca ta, w której udział brać mogą właściciele większych gospodarstw leśnych, jest wspierana przez administrację, dzięki bezpłatnemu wykonywaniu księgowości (na życzenie właścicieli) przez jednostki administracji leśnej. W Niemczech we wspólnotach leśnych zrzeszonych jest około 447 tys. gospodarstw i obejmują one łącznie 3,22 mln ha lasów. Tylko w Bawarii wspólnoty leśne zrzeszają około 122 tys. członków, w posiadaniu których znajduje się ponad 1,16 mln ha lasów [Gołos 2003].

W Niemczech funkcjonują również organizacje zbliżone do polskich stowarzyszeń. Są to tzw. związki właścicieli leśnych (Die Waldbesitzervereinigung), prowadzące wspólną gospodarkę, mające wspólne zobowiązania, wspólne cele oraz wspólną politykę leśną na swoim obszarze. Do bardziej znanych związków tego rodzaju należy Związek Właścicieli Lasów Kempten (Die Waldbesitzervereinigung Kempten Land und Stadt e.V.), działający już od 1969 r.

[Einsiedler 2000]. W Dolnej Saksonii istnieją również tzw. leśne stowarzyszenia samorządowe, co jest ciekawostką na skalę europejską [Keding 1997].

Dodać należy, iż w trzech landach niemieckich (Dolna Saksonia, Północna Nadrenia-Westfalia i Szlezwik-Holsztyn) już od 1894 r. funkcjonują izby rolne – w ramach urzędów leśnych – wykonujące w wyniku powierzenia zadania administracji publicznej (öffentliche aufgaben) oraz reprezentujące i chroniące interesy prywatnych właścicieli lasów zrzeszonych w izbie [Klocek 2001]. Wymienione izby łączą realizację zadań w zakresie prowadzenia gospodarki leśnej (Bewirtschaftung) w lasach prywatnych z właściwymi dla administracji państwowej zadaniami polityki leśnej obejmującymi sprawowanie władzy (Forsthöhe), udzielanie pomocy finansowej (finanzielle Förderung) oraz doradztwo (Beratung) i opiekę (Betreuung) [Klocek 1998]. Członkostwo prywatnych właścicieli lasów w izbach jest obligatoryjne.

Regulacje prawne dotyczące tworzenia zrzeszeń prywatnych właścicieli lasów w Niemczech zawiera federalna ustawa leśna Republiki Federalnej [Ustawa... 1975]. Reguluje ona kompleksowo oraz szczegółowo działalność organizacji prywatnych właścicieli lasów, w tym: leśnych wspólnot gospodarczych (Forstbetriebsgemeinschaften), związków gospodarstw leśnych (Forstbetriebsverbände) oraz zrzeszeń gospodarstw i spółek leśnych (Forstwirtschaftliche Vereinigungen – § 15).

Leśne wspólnoty gospodarcze (Forstbetriebsgemeinschaften) są prywatnoprawnymi związkami właścicieli gruntów leśnych, posiadającymi osobowość prawną, mającymi na celu zagospodarowanie połączonych powierzchni leśnych i gruntów przeznaczonych do zalesienia dla poprawy wyników gospodarowania i uniknięcia niedogodności wynikających z rozdrobnienia, niekorzystnego położenia i innych braków strukturalnych (§ 16). Leśna wspólnota gospodarcza musi realizować przynajmniej jedno z następujących zadań (§ 17):

- uzgodnienie (przyjęcie) planu lub wniosku gospodarczego działania wspólnoty, jak również poszczególnych zabiegów gospodarczo-leśnych,
- uzgodnienie (przyjęcie) istotnych przedsięwzięć dotyczących produkcji i zbytu drewna i innych płodów lasu,
- zakładanie i prowadzenie upraw leśnych, pielęgnowanie gleb i drzewostanów łącznie z ochroną lasu,
- budowa i utrzymanie dróg,
- pozyskanie, wyrób i transport drewna,
- zakup i wykorzystanie maszyn i urządzeń dla większości prac określonych w poprzednich punktach.

Związki gospodarstw leśnych (Forstbetriebsverbände) są to korporacje działające według prawa cywilnego, zrzeszające prywatnych właścicieli lasu (§ 21 ust. 1). Związek gospodarstw leśnych może być utworzony tylko na terenach leśnych o szczególnie niekorzystnych warunkach gospodarowania (§ 22 ust. 1). Organami związku gospodarstw leśnych są: zgromadzenie ogólne, prezydium i jeśli statut to przewiduje – również wydział prezydium (§ 26). Związki gospodarstw leśnych otrzymują uzupełniające wpłaty od swych członków, gdy inne dochody nie pokrywają ich potrzeb finansowych (§ 33 ust. 1). Związek prowadzi rejestr działek ich właścicieli i podlega nadzorowi właściwego organu landu (§ 34 ust. 1). Rządy landów są uprawnione do wydawania rozporządzeń wykonawczych regulujących zakładanie i prowadzenie tego rejestru; mogą one cedować uprawnienia podległym organom administracji (§ 35).

Zrzeszenia gospodarstw i spółek leśnych (Forstwirtschaftliche Vereinigungen) są tworzone na podstawie prawa cywilnego w wyniku porozumień formalnie już istniejących gospodarstw

48 Stanisław Zajac, Piotr Gołos, Marek Geszprych

leśnych wchodzących w skład zrzeszenia wyłącznie w celu organizacji pozyskania i zbytu drewna odpowiednio do wymogów rynku. W skład zrzeszenia mogą wchodzić:

- leśne wspólnoty gospodarcze,
- związki gospodarstw leśnych,
- inne organizacje gospodarstw leśnych utworzone na podstawie prawa landów,
- leśnictwa społeczne utworzone przez właścicieli.

Zrzeszenia gospodarstw i spółek leśnych tworzy się wyłącznie w celu dostosowania produkcji i zbytu do wymagań rynku (§ 37 ust. 1). W celu uznania przez właściwy organ danego landu zrzeszenia gospodarstw i spółek leśnych muszą uzyskać status osoby prawnej prawa cywilnego (§ 38 ust. 1).

AUSTRIA. Wszyscy właściciele lasów prywatnych w Austrii o powierzchni przekraczającej 2 ha są obligatoryjnie zrzeszeni w tzw. izbach rolnych (Landwirtschaftskammern), które dzielą się na izby krajowe i okręgowe. Krajowe izby rolne podlegają nadzorowi władz poszczególnych krajów związkowych. Na szczeblu federalnym krajowe izby rolne tworzą związek – tzw. Konferencję Prezesów (Präsidentenkonferenz der Landwirtschaftskammern Österreichs). Członkowie izby świadczą na jej rzecz obowiązkowe składki, obliczane na podstawie jednostkowej wartości podatkowej gruntu leśnego. Jednakże składki te stanowią raczej symboliczne kwoty, a izby rolne są często wspierane finansowo dopłatami rządowymi krajów związkowych [Zajac 2001]. Izby rolne mają trzy główne zadania statutowe: reprezentowanie interesów grupowych, doradztwo dla właścicieli lasów i administrowanie subsydiami. W tym zakresie izby współpracują z władzami leśnymi. Przez swoich ekspertów izby mają wpływ na formułowanie projektów aktów prawnych [Gschwandtl 1996].

Ponadto w Austrii istnieje wiele innych organizacji związanych z prywatnym leśnictwem, w których członkostwo jest dobrowolne. Najważniejszymi z nich są Austriacka Federacja Stowarzyszeń Właścicieli Leśnych (die Waldbesitzervereinigung Federation Österreichs), działająca na poziomie federalnym i krajów związkowych, Główny Związek Gospodarstw Rolnych i Leśnych (der Hauptverband der Land – und Forstwirtschaftsbetriebe Österreichs) oraz Austriackie Stowarzyszenie Leśne (die Waldbesitzervereinigung Österreichs), działające na poziomie federalnym [Adamczyk 2003]. Zrzeszenia te zajmują się reprezentowaniem interesów właścicieli lasów, oddziaływaniem na tworzenie i egzekwowanie prawa oraz stanowią agendy zaopatrzenia i sprzedaży, co jest szczególnie ważne dla małych gospodarstw leśnych. W ostatnich paru latach obserwuje się dynamiczny rozwój tych stowarzyszeń właścicieli lasów, zorientowanych nie tylko na udostępnianie, planowanie i kontrole stosowania maszyn w leśnictwie, ale także na handel drewnem i pomoc w prowadzeniu gospodarstwa leśnego. W 2002 r. w Austrii funkcjonowało 198 stowarzyszeń właścicieli lasów zrzeszających 50 tys. członków, tj. prawie 36% wszystkich właścicieli, posiadających łącznie 781 tys. ha lasów [Gołos 2003].

FINLANDIA. Współpraca między prywatnymi właścicielami lasu ma w Finlandii już długą tradycję. Pierwsze Leśne Stowarzyszenie Gospodarcze powstało tu w 1907 r. [Adamczyk 2003]. Obecnie istnieje w tym kraju około 195 Leśnych Stowarzyszeń Gospodarczych, będących organizacjami zrzeszającymi właścicieli lasów (około 330 tys. członków). Stowarzyszenia są zorganizowane w czternastu związkach regionalnych. Głównym celem działania stowarzyszeń jest doskonalenie wiedzy i umiejętności zawodowych swoich członków oraz innych właścicieli lasów w zakresie leśnictwa. Ponadto służą one doradztwem w sprawach rynku drzewnego i sprzedaży drewna oraz przygotowują plany gospodarcze dla gospodarstw leśnych. Działalność stowarzyszeń finansowana jest z członkowskich opłat za świadczone usługi. Lokalne leśne sto-

warzyszenia gospodarze tworzą regionalne związki właścicieli lasów, które podlegają organizacyjnie Radzie Leśnictwa Centralnego Związku Producentów Rolnych i Właścicieli Lasów [Adamczyk 2003]. Celem Rady jest dbałość o interesy prywatnych właścicieli lasów, rozwój leśnictwa prywatnego i poprawa warunków jego działania. Rada zajmuje się rynkiem drzewnym i cenami drewna, mającymi wpływ na politykę leśną, interesami leśnych stowarzyszeń gospodarczych i ich związków regionalnych.

Właściciele lasów są zorganizowani również w układzie handlowo-przemysłowym. Utworzyli oni własną kooperatywną spółkę Metsälitto, liczącą 130 tys. członków. Jest ona jedną z największych spółek w Finlandii kupującą i przerabiającą drewno [Kwiecień 1999].

Warto zaznaczyć, iż Finlandia posiada ustawę z 1998 r. o stowarzyszeniach gospodarczych właścicieli lasów, która jest podstawą prawną do tworzenia funkcjonujących tam stowarzyszeń właścicieli lasów [Gorzelać 2001]. Jednakże wymieniony akt prawny reguluje problematykę funkcjonowania organizacji prywatnych właścicieli lasów w sposób bardziej ogólny, aniżeli prawo niemieckie.

SZWECJA. W Szwecji istnieje około 240 tys. prywatnych (rodzinnych) gospodarstw leśnych. Niezwykle ważną rolę w ich funkcjonowaniu odgrywają stowarzyszenia właścicieli lasów prywatnych. W całym kraju istnieje 10 stowarzyszeń, a swoim oddziaływaniem obejmują prawie połowę lasów prywatnych. Powstały one w celu ochrony interesów prywatnych właścicieli lasów, zwłaszcza zagwarantowania odpowiedniego poziomu cen drewna. Stowarzyszenia te mają własne gospodarstwa leśne, wykonują prace leśne na zlecenie właścicieli lasów, a także prowadzą własne zakłady przerobu drewna (tartaki, celulozownie itp.) [Zajac 2001].

FRANCJA. We Francji niepaństwowe lasy publiczne (komunalne) zrzeszone są w Krajowym Związku Lasów Komunalnych, do którego należy około 11 000 gmin, posiadających 2,4 mln ha lasów. Związek ten reprezentuje interesy prywatnych właścicieli lasów, organizuje dla nich szkolenia zawodowe oraz świadczy inne usługi, w tym m.in. organizuje grupową sprzedaż drewna [Zajac 2001].

LITWA. W 1993 r. powstało na Litwie Ogólnokrajowe Stowarzyszenie Właścicieli Lasów Litwy z zamiarem reprezentowania interesów właścicieli lasów i rozwoju ram instytucjonalnych dla leśnictwa rodzinnego. Stowarzyszenie jest jedyną organizacją dla właścicieli lasów na Litwie i ma status niezależnej, publicznej organizacji pozarządowej (od 1999 r, kiedy zostało zarejestrowane jako organizacja publiczna). Do głównych celów Stowarzyszenia należą: reprezentowanie interesów właścicieli wobec rządu i innych instytucji, wpływ na tworzenie aktów prawnych, konsultacje i organizowanie kursów dla właścicieli lasów, wspieranie współpracy między właścicielami lasów i współpraca z zagranicznymi stowarzyszeniami właścicieli lasów. Stowarzyszenie wciąż się powiększa i rozpoczęło zakładanie krajowej sieci struktur organizacyjnych – 38 lokalnych stowarzyszeń i 4 spółdzielnie prywatnych właścicieli lasów, zrzeszających około 2000 członków [Adamczyk 2003].

CZECHY. W 1992 r. na terenie Czech powstało Stowarzyszenie Właścicieli Lasów Miejskich i Prywatnych Republiki Czeskiej. Obecnie zrzesza ono ponad 880 właścicieli lasów niepaństwowych, gospodarujących na 310 tys. ha lasów, co stanowi 12% całej powierzchni leśnej kraju. W ciągu 11 lat istnienia Stowarzyszenie zyskało szerokie uznanie w Republice Czeskiej jako reprezentacja właścicieli lasów niepaństwowych i poważny partner np. w negocjacjach cenowych. Bierze ono udział w tworzeniu polityki leśnej i w pracach ustawodawczych. Zapewnia swym członkom dostęp do informacji i upowszechniania wiedzy leśnej oraz broni ich

interesów wobec organizacji i instytucji rządowych. Stowarzyszenie reprezentuje także swych członków w procesie certyfikacji lasów [Adameczyk 2003].

Obecnie w Czechach stopniowo powstają nowe wspólnoty leśne, zwłaszcza bez osobowości prawnej. Inicjatorami tworzenia tych wspólnot są w większości przypadków wykwalifikowani gospodarze leśni. W 2000 r. państwo wspierało 31 wspólnot o łącznej powierzchni 22 tys. ha [Bludovsky 2000].

Zakończenie

Dużym wyzwaniem dla Polski jest przystąpienie do Konfederacji Europejskich Właścicieli Lasów (Confederation of European Forest Owners, CEPF). Konfederacja ta została założona w 1996 r. i skupia obecnie 13 krajów (w tym m.in. Czechy, Węgry, Litwę i Łotwę w roli obserwatora) i szkoda, że wśród tych krajów zabrakło Polski. Celem CEPF jest reprezentowanie interesów prywatnego sektora leśnego wobec instytucji UE. Konfederacja formułuje za pomocą międzynarodowej sieci ekspertów strategię wspólnej polityki leśnej krajowych organizacji członkowskich, aby uzyskać równowagę między interesami właścicieli lasów i społecznym zapotrzebowaniem na funkcje lasów [Adameczyk 2003].

Do prawidłowego funkcjonowania różnego rodzaju zrzeszeń właścicieli lasów prywatnych należy stworzyć odpowiednie podłoże prawne. Odnosi się to zwłaszcza do ustawy o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych z 1963 r., która jest przestarzała i nieodpowiednia do zmieniających się warunków ekonomicznych, prawnych i społecznych. Wzorem Austrii, czy Niemiec można by się również zastanowić nad utworzeniem izb rolno-leśnych o obligatoryjnym członkostwie.

Należy zaznaczyć, iż istnieniu zrzeszeń często towarzyszą napięcia i konflikty między władzami a organami reprezentującymi interesy właścicieli lasów. Jest to jednak zjawisko korzystne do rozwoju gospodarki leśnej oraz zapewnienia wielofunkcyjności lasu [Kwiecień 1999].

Miejmy nadzieję, że powstawaniu zrzeszeń prywatnych właścicieli lasów w Polsce będą sprzyjać z jednej strony napływające informacje z krajów, w których odgrywają one od dawna znaczącą rolę w gospodarce leśnej (Austria, Finlandia). Z drugiej strony powstawaniu takich zrzeszeń powinna sprzyjać nowo uchwalona ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wprowadzająca wiele ulg finansowych m.in. dla prywatnych właścicieli lasów zrzeszonych w stowarzyszeniach. Również przystąpienie Polski do UE powinno wpłynąć na większe otwarcie właścicieli lasów na korzyści wynikające z przynależności do stowarzyszeń leśnych, czy też innych zrzeszeń leśnych. Zrzeszenia stają się niezbędne, zwłaszcza w sytuacji przyszłego członkostwa w UE. Pomogą gospodarować sprawnie i skutecznie, będą nieocenione przy zabieganiu o wsparcie z unijnego budżetu, jak również pomogą osiągnąć wymierne korzyści, także na rynku europejskim.

Zrzeszanie się właścicieli lasów prywatnych zasługuje na wsparcie instytucjonalne, przede wszystkim ze strony administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego. Istotną rolę mogą także odgrywać izby rolne. Instytucje te powinny wcześniej zrobić rozeznanie socjologiczne wśród właścicieli lasów pod względem ich chęci do przystępowania do stowarzyszeń i związanych z tym oczekiwań [Adameczyk 2003].

Literatura:

- Adameczyk W. 2003. Rola zrzeszeń właścicieli lasów prywatnych w prowadzeniu gospodarki leśnej. Biblioteczka leśniczego. 182: 3-16.
- Bludovsky Z. 2000. Obhospodarovane malých lesních majetku – IV. Lesnická Práce. 12.
- Einsiedler I. 2000. Die Waldbesitzervereinigung Kempten Land und Stadt e. V. (Związek Właścicieli Lasów Kempten). AFZ Wald. 12.

- Gołos P. i in. 2003.** Analiza prywatnych gospodarstw rolno-leśnych i leśnych w Polsce – projekt sieci gospodarstw testowych. IBL, Warszawa. 1-10.
- Gorzela A., Gil W. 2003.** Zrzeszajmy się. Kalendarz Rolników.
- Gorzela A. 2001.** Zrzeszenia (wspólnoty) prywatnych właścicieli lasów. Gospodarowanie w lasach drobnej własności. IBL, Warszawa.
- Gschwandt I. 1996.** Struktura organizacyjna gospodarstwa leśnego w Austrii. Materiały na seminarium nt. Zarządzanie lasami prywatnymi w Polsce. Pułtusk 28-29 października.
- Internet.** www.bip.powiat.slupsk.pl/?pid=35.
- Internet.** Leśny Serwis Informacyjny – Wójtowicz J, Oczkowski M. i Kawulak M. Prywatni właściciele lasów się jednoczą. http://www.oikos.net.pl/las_polski/11_2003/prywatni.htm.
- Keding W. 1997.** Leśne stowarzyszenia samorządowe w Dolnej Saksonii. AFZ Wald. 21.
- Klocek A. 1998.** Problemy zarządzania gospodarką leśną – dawniej i obecnie. Materiały na posiedzenie Rady Leśnictwa przy MOŚZNiL pt. „Uwarunkowania i konsekwencje realizacji projektu ustawy o reprivatyzacji i rekompensatach”. IBL, Warszawa.
- Kwiecień R. 1999.** Struktura i organizacja gospodarki leśnej w wybranych krajach UE. Organizacja i funkcjonowanie leśnictwa polskiego na tle UE – Materiały Konferencyjne. Jaszowiec 20-21 maja.
- Solarezyk S. 1996.** Organizacja i gospodarka finansowa Wspólnoty Leśnej w Witowie. Głos Lasu 9. 29-32.
- Szostak R. H. 1998.** Co król darował, Wspólnota Lasu Soleckiego. Echa Leśne 4.
- Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r.** (Dz. U. 2000, nr 56, poz. 679 z późn. zm.).
- Ustawa o lasach w Niemczech z dnia 2 maja 1975 r.** (BGB. IS. 1037) z uwzględnieniem zmian wynikających z art. 2 rozdziału 1 Ustawy nowelizacyjnej z 26 sierpnia 1998 r (BGB I. IS. 2521).
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r.** (Dz. U. 2003, nr 96, poz. 873).
- Ustawa prawo o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1989 r.** (Dz. U. 2001, nr 79, poz. 855 z późn. zm.).
- Ustawa o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych z dnia 29 czerwca 1963 r.** (Dz. U. 1963, nr 28, poz. 169 z późn. zm.).
- Zajac S. 2001.** Struktura własności gospodarstw leśnych i formy zrzeszeń prywatnych właścicieli lasów. Gospodarowanie w lasach drobnej własności. IBL, Warszawa. 35-46.

SUMMARY

Legal forms of associations of private forest owners

There are two forms of association offered to private forest owners by the Polish legal system i.e. land communities of private forest owners with a long tradition originating centuries ago and associations of private forest owners that have appeared only recently. The legal basis for the functioning of forest land communities is the Act on Managing Land Communities of 29 June 1963 (Dz. U. 1963, no. 28, item 169 with further amendments), while the Act-Associations Law (Dz. U. 2001, no. 79. item 855 with further amendments) governs the functioning of associations. Associations of private forest owners are a novelty in Poland. The first associations were formed in Małopolska in 2002 and included Gorczańskie, Słopnickie, Wielickie and Zawojskie. So far, there have been only a few such associations established throughout Poland. Land communities are definitely more popular among private forest owners. Land communities of the Podhale region where they manage on 90% of forest land deserve special attention. Wspólnota Witowska (Witowska Community the greatest forest community in Poland), Land-Forest Community of the Inhabitants of the Town of Małogoszcz and Solecka Forest Community are the most active land communities in Poland.

The German legal system has more (five) legal forms of association offered to private forest owners. Pursuant to German law, the private forest owners can form forest management communities, associations of forest holdings and companies, forest self-government associations and agricultural chambers which obligatorily associate private owners of forests from three federal states: Lower Saxony, North Rhine-Westphalia and Schleswig-Holstein. A similar situation is in Austria where there are many forms of associations of private forest owners.

52 Stanisław Zając, Piotr Gołos, Marek Geszprych

The examples of the countries with years-long experience (Germany, Austria, Finland and others) in forming associations of private owners show that the participation of private owners in such associations can be significantly advantageous. Collective management of forest resources can first and foremost support rational management of private forests and the seeking of measures to decrease business costs with a simultaneous increase of revenues from timber sales.

Poland's accession to the European Union should help private owners draw more benefits resulting from their membership in various forms of forest associations. This particularly refers to the opportunity to apply for financial means from the Union budget. Forming forest associations by owners of private forests deserves institutional support particularly by state administration and territorial units of local governments.

The newly published Act on Public Domain Activities and Voluntary Services (2003 Act on...) determining the activities in the realm of public tasks carried out, among others, by associations, in the field of entrepreneurship development and ecology, natural heritage protection, and others (art. 4 should foster the formation of associations). In connection with the above mentioned Act, associations of private forest owners may obtain a number of tax releases related to corporate income tax, real property tax and civil law transactions or exemptions from fiscal charges and court fees, with reference to the public domain activity-forest management (art. 24 section 1).